מומין אלו פרק שביעי בכורות

כעל הפיקין והעיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל גריסא כל שהוא מקיף פרסותיו כשיוצא ומחבר פרסות רגליו זו לזו ואין מרכובותיו יא) נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: **פיקה יוצאה מגודלו.** חמיכת בשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו: **עקיבו יוצאה מאחוריו.** כדמפרש בגמרא שעוקבו עומד באמצע רגליו שאחני הרגל יב) עומד בפניהם ומאני לאחור: **רחבות כשל אווז.** הן כשל אווז ואין מרכן יתר על רחבן: **עד הפרק.** פרק האמצעי: **למעה מן הפרק.** להיותו נכל הנפורן שמחוברין כולן ומתכה שיהו מקולקים יג) בשר: **יתירה.** אצבע יתירה:

בעל הפיקין. (ה) הפיקים העיקל איזהו העיקל א כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו ב) נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו פרסותיו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר ג יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע ר' יהודה מכשיר וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין: **גמ'** ת"ר ד שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מנין לרבות הקישן והעיקל והקילבן ת"ל או שבר רגל תנא בעל (ה) (הקיפין) והשופנר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה שופנר שאין לו כסתות כל עיקר: פיקה יוצא מגודלו ועקיבו יוצא לאחוריו: א"ר אלעזר שוקו יוצא באמצע רגלו: פרסותיו רחבות כשל אווז: אמר רב פפא לא תימא דטריפה ולא סדיקא אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקא: אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלוטות: ת"ר שבר יד אין לי אלא שבר יד אצבעות מורכבות ו (כ) (למעלה) או קלוטות למעלה ז מן הפרק וחתכן והאמרת כשר אלא ולא חתכן מנין ת"ל או שבר יד: היתה בו יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ד) והוא שנספרת ע"ג היד ת"ר ח יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא באהל ועולה למנין קכ"ה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ובנספרת על גב היד אמר רב חסדא ט) דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל אמר רבב"ח א"ר יוחנן ובשאינה נספרת על גב היד א"ר פ) יוחנן כ) עשו דבריהם כדברי נביאות מה נפשך אי אבר הוא באהל נמי תטמא ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא נמי לא ליטמי אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא משום עצם כשעורה נגעו בה רב פפא אמר גזירה שאינה נספרת אטו נספרת אי הכי שאינה נספרת באהל נמי תטמא עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים תנן התם ל) רוב בנינו ורוב מנינו של מת אע"פ שאין מ) בו רובע טמאין ת"ר א"איזהו רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב מנינו קכ"ה א"ל ל) רבינא לרבא תנא מניינא אתא לאשמועינן מ) קמ"ל כדתניא חסר שאין בו אלא מאתים ויתר שיש בו מאתים ושמונים וא' כולן עולין למנין קכ"ה ע) זיל בתר רובא דאינשי א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים נ) אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות תניא רבי אלעזר אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה שנאמר 2 ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה שנאמר 3 כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה שנאמר 4 ויפתח את רחמה לרבי עקיבא קשיא דתלמידי רבי ישמעאל דלמא איידי דזוטרא אתמוחי מתמח אמר ס) רב וכולן אין מטמאין באהל שנאמר 5 זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם אמר ליה אביי ובאיש ליכא והכתיב 6 צירים אחזוני כצירי יולדה צירי בשר והכתיב 7 אדני במראה נהפכו צירי הכא נמי צירי בשר הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי מאתים וארבעים ושמנה היכי משכחת לה לא באיש ולא באשה: יתר

בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה.

פי' בקונט' שמיקמווגא שלו שקוין קכיל"א גדולה וכעגרוך פירש שפרסקתו נבוהה ויש בשר הרבה נלד רלש הרגל ובעקב ג) ומלמעלה שלו כמין כיפה ולשון כסתות משמע כפילוזשו דמירי בנשר ולא בעצם כי היא דנרמאית רבה דקמאר על המלש המטוסה בית הריעי שלו בעגבותא ד) לו כסתות משל"ל לבהמה: **עשו** דבריהם דברי נביאות מה נפשך בו'. מדפרין עליה משמע דלאו לשנם קא"ל דברי נביאות כה) וס"ק דכ"ב (דף יב. ומס) משמע דקמאר לענין מזיקות דמיימי עלה היא דאע"פ ק(שיטלה) נגואה מן הנגיאים וכסוף כילד מעברין (עיולוזין דף ב: ד"ה לון) פירשתי: וכשאר

בעל הפיקין העיקל איזהו העיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל גריסא כל שהוא מקיף פרסותיו כשיוצא ומחבר פרסות רגליו זו לזו ואין מרכובותיו יא) נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: **פיקה יוצאה מגודלו.** חמיכת בשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו: **עקיבו יוצאה מאחוריו.** כדמפרש בגמרא שעוקבו עומד באמצע רגליו שאחני הרגל יב) עומד בפניהם ומאני לאחור: **רחבות כשל אווז.** הן כשל אווז ואין מרכן יתר על רחבן: **עד הפרק.** פרק האמצעי: **למעה מן הפרק.** להיותו נכל הנפורן שמחוברין כולן ומתכה שיהו מקולקים יג) בשר: **יתירה.** אצבע יתירה:

אם יש בה עצם פסול. יג) הואיל ומתכה שהרי הוא ממוסר אבר (ג) שנמצא בו ואם לאו הרי כשר דלא חשיב אלא תלמוד בעלמא: ו' ו' כ"ד. מפרש (ד) לגבי קרא בגמרא (ע"כ) אמאי נקט להו ומתני' ליעבא דקרא נקט: **גמ' קיקין.** היינו המקיף נקרקולוגי: **והעיקל והקילבן.** היינו פיקה יוצאה מגודלו: **בעל הפיקין והשופנר** גרסי': **כסתות הרבה.** שאיתמרא ה) שלו שקוין קכיל"א גדולה מאד: **עריפה.** קלוסטנט"א ו) למעלה דכריתא היינו למטה דמתני': **ובנספרת על גב היד.** שנספרת עם שאר האצבעות שעומדת בשומכן בהיא קאמי מתני' דחשיב אבר: **אם היה בה עצם ואין [בה] צפורן.** רבותא נקט יד) אע"ג דאין בה צפורן חשיב אבר אם עם נספרת ע"ג היד: **מטמא במגע ובמשא ובאהל.** וכגון שיש בה בשר קצת ולא כזית דאי הוה בה כזית בשר אפי' אינה נספרת אף אין בה עצם כזית הוא מטמא באהל דהא כזית מן המת מטמא באהל ואי לא הוה בה כזית מן המת מטמא באהל נמי תטמא דכל אפילו נספרת נמי דחשיב אבר לא מטמא באהל אלא עצמות מטמאין באהל אלא רוב מנין או רובו הקב אבל אם השמא דאיכא מקצת בשר מטמא אע"ג דליכא כזית הואיל ונספרת על גב היד דחשיב אבר דהכי אמרינן במס' נדה (דף מג:) האבריס אין בהם שיעור אפילו פחות מכזית מן הגבילה ופחות מכזית מן המת: **ועולה למנין קכ"ה.** אם אין בה בשר עולה למנין קכ"ה דזהו רוב מנין אברי המת דאברי המת ר"מ ורוב מנינו של מת מטמא באהל. ונספרת דאי לא קיימא בשורת האצבעות לא חשיב אבר הואיל ואין בה לפורן: **רבינו הגדול.** רב: **ואינה מטמאה באהל.** ובאינה נספרת כדמפ' (ז) דאיכא תרתי לגריעותא אין בה לפורן ואינה נספרת אבל יש בה לפורן ז) מטמאה ואע"ג דאינה נספרת והכי תנן בפ' בא סימן (נדה דף מט.): **כדברי נביאות.** שאין צריכין ליתן טעם לנבואתן לפי שבאה טעם שומעים להם כך הם לא נתנו טעם לדבריהם: **ואע"פ שאין בכם רובע הקב עמאים.** באהל ובני אהלות תנינן לה: **הואיל ורוב גובהו בגדול.** דזהו רוב הגובה באדם גדול שאינו נגם באבריס דשני שוקיים וירך אחד הוי רוב גובה הגוף בגדול הראש לגבי כמין המת לא חשיב ראשו בבריאתא דאהלות ח) דקתני איזהו בנינו השוקיים והירכיים ט) הגוף והשדרה. ר"מ הואיל ורוב בנינו בגדול גרסינן והכי ליעבא דמוספתא. בגדול בגובה: **מניינא אתא לאשמועינן.** בתמיה. דכיון דרמ"מ אברים יא) פשיטא דרובא הוי קכ"ה: **חסר שאין בו אלא מאתים.** שבגרא חסר בכל יד ובכל רגל ב' אצבעות דהיינו ח' אצבעות ובכל אצבע יש ג' עצמות ב) כך מפרש בתוס' אהלות (פ"ח מ"ח) הרי חסר מן האצבעות מ"ח ולא בתמיינו אלא מאתים. ויתר שיש בו רפ"א בגבראת יתירה ד"ה) אצבעות בכל יד ורגל ג) והרי ד' אצבעות יתירין הוי כ"ד עצמות יותר ובאשה יש ב' צירין ושני דלתות ומפתח דלמרינן לקמן הרי כ"ט אברים יותר הוסיפון על רמ"ח ומאלא רע"ז וד' הנותרין לא ידענא היכי מתרמי דוקא אין בכל אצבע אלא ו' עצמות סך הכל לא שורש ולא ענף ה) והכי מפרש בגהלות: **כולן עולין למנין קכ"ה.** כל אלו יתירין חשוין לאברים ועולין למנין קכ"ה ומשמעין מינה דאע"ג דקכ"ה לא הוי רובא דידיה דהא רמ"א הוי לו אפ"ה הוי קכ"ה רובא וגבי חסר נמי אע"ג דהוי רובא דידיה ה)(ק"א) אפ"ה לא חשיב רובא אלא קכ"ה: **צירין.** קלדוג"ס: **לר"ע.** כג) מפתח הוו להו רע"ג וקשיא לתלמידי ר' ישמעאל דלא מצאו אלא רע"ב: **איידי דזוטרא.** המפתח איתמוחי מתמח מחמת שליקה: **וכולן.** כל היתירין הללו שבאשה אין מטמאין באהל אבבר בפני עצמו שיש עליו בשר קצת: **לירי בשר.** תירוצא הוא. כד) לא חשיב אבר בלא עצם: שיח

דרבי ישמעאל דאינהו לא אשכחו אלא ד' אברים שפי באדם ורבי עקיבא דמוסיף מפתח איכא ה' אברים שפי: דלמא איידי דזוטר. ההוא עצם דמפתח איתמוח איתמח בששלקוה: וכולן. הני חמשה יתירי אינן מטמאין באהל כו': צירי בשר. וליכא בהו עצמות: הכי נמי מסתברא. דליתא בהו עצמות בצירי דאי לא תימא הכי כו':

כסתות הרבה כעין קרסוליו הרבה: לא תימא דטרפה. שרקה הרבה ולא סדיקה בין האצבעות אלא שעגולה כשל אווז אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקה פסול: קלוטות עד הפרק. אם דבוקות הן האצבעות מפיסת יד ועד הפרק האמצעי של אצבעות כשר ואם דבוקה למטה מן הפרק ותחך הדבק כשר: למעלה מן הפרק דאמר בגמרא היינו

מסורת הש"ס

א) [הפיקין], ב) ר"ח וכן היא גי' ר"ח מן הפרק ומתכן מנין ומתכן והאמרת כשר כו', ג) קידושין כה. (נדה מט:), ד) נדה סט, ה) עירובין ס: כ"ב יב., ו) אהלות פ"ב מ"ח, ז) כ"ל רבא, ח) כ"ל שקלוטות ג"ק, ט) כ"ל מחולקין ג"ק, י) מיין תי"ט, כ) שוקסמוזא, ל) כפ"ה: קלוסט טנכ"ה, מ) [מוספתא אהלות פ"ב ה"ג], נ) [ספק], ס) [ר' כפ"ה], ע) [פי' ר"ג], פ) ג"ק, צ) [ענין כפרחן ערך כסתן], ק) ג"ק.

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ שְׁכַר רֶגֶל אוֹ שֹׁבֶר יָד:
ויקרא כא יט
2. וּבְלֻהוֹ אִשָּׁה מִנְּעֻרֶיהָ הָרָה לָלֶדֶת וְתִשְׁמַע אֶת הַשְּׁמֻעָה אֶל הַלֶּקֶת אֶרֶץ הָאֱלֹהִים וְעַת יָמִיהָ וְאִישָׁהּ וְחָרַע וְתֹלֶד כִּי נָדְפֻכוּ עָלֶיהָ צָרֶיהָ: שמואל א ד יט
3. כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וְתִסְתַּר עָמָל מֵעֵינָי:
איוב ג י
4. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ:
בראשית ל כב
5. זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בָּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
במדבר יט יד
6. עַל כֵּן מָלְאוּ מָתְנַי חַלְחָלָה צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה נָעְוִיתִי מִשְّמֹעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאֹתוֹ:
ישעיהו כא ג
7. הֲיָה כְדַמּוֹת בְּנֵי אָדָם נִגְעִי עַל שְׁפָתַי וְאַפְתַּח פִּי וְאֶדְבְּרָה וְאֹמְרָה אֶל הָעֵמֶד לְנֶגְדִּי אוֹרֵב בְּמוֹרָאָה נִהְפְּכוּ צִירַי עָלַי וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ:
דניאל י טז

הגהות הב"ח

(ה) במשנה וכעל הפיקה והעיקל לאיזו עיקל וכו' לאחוריו פרסתו רחבה כשל אווז וכו' קלוטות עד הפרק וכו' היתה בו יתרת: (כ) נס' מורכבות לו קלוטות ע"ל ותיכם למעלה נמחק: (ג) רש"י ד"ה אם יש וכו' מחוסר אבר שנבראה כו: (ד) ד"ה ר' ר' כ"ד מפרש בגמרא לגבי קרא אמאי:

לעזי רש"י

קיבל"א. קרסול.
קלושטנב"א [טרנב"א]. רק. רוח.
קדרינ"ש [קרדיגל"ש]. צירים (של דלת וכדומה).

מוסף רש"י

ובשאינה נספרת על גב היד. אינה עומדת כשורת האצבעות (נדה מס:). **כדברי נביאות.** כלא טעם (ב"ב יב.) מתתגא מפי הגבורה שאינו נותן טעם לדבריו (שרובין ס: ע"ש).

רבינו גרשום

כל שהוא מקיף פרסותיו. שפרסות רגליו רחבות וענגולות שכשהוא מקרב רגליו זו אצל זו אין יכולות ארכובותיו להקיש זו בזו: פיקה יוצאת מגודליו. כעין אצבע יתירה: עקיבו יוצא לאחוריו. שבולט הרבה לאחוריו כדפרש בגמרא כגון שנראה (בגון) שוקו יוצא באמצע רגלו: והקילבן. לא איתפרש לן ויש מפרשים קילבן שווארק רגלו לאחוריו כשהוא הולך: הפיקין והשופנר.

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ח מהלכות כלאים מקדש הלכה יג טור ר"ל סימן שט:
כז ב מיי' שם שם הלכה יא:
כח ב מיי' פ"ב מהלכות טומאת מת הל' [ז] מ:
כט ד ה מיי' שם הל' מ:

שיטה מקובצת

א) וכעל הפיקין והעיקל: ב) ארכובותיו נושקות: ג) מורכבות זו ע"ג זו או קלוטות למעלה: ד) יוחנן ובנספרת ע"ג היד: ה) אמר ר' חגינא עשו: ו) שאין בהן רובע: ז) רבינא פ"א רב אדא בר אהבה: ח) לאשמעינן אמר ליה הא קמ"ל: ט) קכ"ה מאי טעמא דיל: י) ושנים מאו ושאלו את רבי ישמעאל כמה איברים יש באדם אמר להם רמ"ח אמרו לו והלא בדקנו ומצינו רנ"ב אמר: יא) ארכבותיו נוגעות זו לזו שעקומות כלפי: יב) הרגל לפנים וחצי רגל לאחור הס"ד: יג) דהואיל וחתכה הרי הוא: יד) נקט דאע"ג: טו) לא הוה ביה בשר: טז) כדפרש"י ואדל"ל: יז) מטמא באהל ואע"ג כו' והכי נמי תנן בפ': יח) והירכים והצלעות והשדרה: יט) אברים באדם פשיטא: כ) עצמות כדפרש בסמ' אהלות הרי לשמנה אצבעות פ"ח ולא: כא) ורגל ששה אצבעות יתירין מהם כ"ד עצמות: כב) לר"ע דאמר מפתח כו' וקשיא דתלמידי ר"י: כג) הוא דלא בארל: כד) בעגבותא קרא לו: כה) נביאות ובפ"ק דב"ב:

רבינו גרשום (המשך)

למטה מן הפרק דאמרינן במתני' אז דמרבי כולהי הני מאו: (בנספרת) על גב היד שעומד בשורת האצבע: ועולה למנין קכ"ה. אברים דהיינו רוב מנינו דרמ"ח אברים יש באדם: רבינו הגדול. רבי: עשו דבריהם כדברי נביאות. שאין אדם יודע לפרש מה טעם מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל: משום עצם כשעורה נגעו בה. דעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אף האי נמי: רב פפא אמר הואיל ואינה נספרת בדין הוא דאפילו במגע ובמשא נמי לא תטמא אלא גזירה שאינה נספרת דתטמא אטו נספרת: אי הכי. ליגזור כשאינה נספרת דתטמא באהל אטו נספרת: עבדו. בה היכירא דלא תטמא באהל כי היכי דלא לישרפו על טומאתו תרומה וקדשים: אע"פ שאין בהן רובע. הקב של עצמות טמאין באהל: כ' שוקין וירך אחד. הואיל ויש רוב בנינו בגובהו של אדם: חסר. אדם חסר שאין בו אלא מאתים אברים כגון שחסר מכל יד ומכל רגל ב' אצבעות ובכל אצבע יש בו שש עצמות עד הזרוע דהיינו חסר מ"ח אברים: ויתיר שיש בו מאתים ושמונים ואחד. שזה יש לו ל"ג אברים יותר ואלו הן שיש לו ד' אצבעות יתירות בידיו וברגליו שיש בהן כ"ד אברים ולכל הפשש עצמות שבכל אצבע יש כנגדו בזרוע עצם אחד הריינו כ"ח יתירות: ושני צירים וב' דלתות ומפתח. והיינו רפ"א אברים: כולן עולין למנין קכ"ה. אפילו הנך יתירות עולין בחשבון קכ"ה רבין ליתיר ובין לחסר לא אזלינן בתר רוב אברים דידהו אלא בתר רוב אברים דאינשי דעלמא דהוי קכ"ה: לר' עקיבא קשיא דתלמידי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com